

Cierne złącze meblowe z dociskiem mimośrodowym

Przedmiotem wynalazku jest cierne złącze meblowe do bezpośredniego łączenia głównych elementów połączenia nóg z siedziskiem taboretu/krzesła lub blatu stolika. W wyniku obrotu mimośrodu połączenia meblowego wywierany jest docisk głównych elementów, a współczynnik tarcia w parze ciernej mimośrodowego czopa nogi z gniazdem wewnętrznym otworu mimośrodu jest zwiększony przez działanie ziaren korundu, osadzonych w nasypie warstwy adhezyjnej nogi. W wyniku działania nacisków oraz odkształceń i rys w strefie kontaktu tworzy się połączenie cierno-kształtowe elementów głównych. W tym sposobie wywarcia napięcia montażowego złącza można przenosić osiowe i gnące użytkowe obciążenia robocze mebla z zachowaniem samohamowności połączenia. To spoczynkowe połączenie można rozłączyć przez zwolnienie docisku w wyniku obrotu mimośrodu.

Wynalazek może być stosowany w przemyśle meblowym do samodzielnego montażu/demontażu elementów głównych przez użytkownika, zwłaszcza przy dystrybucji mebli w paczkach na rynki globalne. Można być także wykorzystany w przemyśle budowy maszyn i przemyśle elektrotechnicznym.

Analizę stanu techniki przeprowadzono ze specjalnym uwzględnieniem złącz mimośrodowych mebli. Mają one szczególne znaczenie ze względu na powszechność zastosowań w montażu mebli skrzyniowych [1, 2, 3].

W tego typu rozłącznych połączeniach z łącznikami mechanicznymi istnieje możliwość kilkakrotnego montażu i demontażu mebli bez znaczącego pogorszenia ich sztywności i wytrzymałości. Typowe połączenie składa się z jedno- rzadziej dwuelementowego korpusu (puszki) – mimośrodowej wkładki obrotowo zamocowanej w gnieździe jednego elementu głównego połączenia oraz spoczynkowo zamocowanego trzpienia z gwintem często współpracującego z dodatkową wkładką (mufą) w drugim elemencie głównym. Funkcja łączenia elementów głównych wymaga ich ustalenia wzajemnego, napięcia montażowego, przenoszenia użytkowego obciążenia zewnętrznego z zapewnieniem sztywności i nośności mebla oraz ewentualnego rozłączenia. Złącze mimośrodowe posiada stosunkowo długą drogę regulacji napięcia montażowego. Musi ono wykazywać samohamowność. Istnieje duża liczba okuć mimośrodowych o różnorodnych rozwiązaniach konstrukcyjnych (np. wytwarzanych przez globalne firmy Hettich [5], Blum [4], Haefele [6]).

Inną dziedziną zastosowań są tzw. zamocowania krzywkowe w konstrukcji uchwytów oprzyrządowania technologicznego w budowie maszyn i są znormalizowane [7, 8]. Dociski mimośrodowe oprzyrządowania służą do mocowania przedmiotów obrabianych. Powierzchnie robocze zamocowania krzywkowego posiadają różne zarysy (zarys kołowy, zarys spirali Archimedesesa lub spirali logarytmicznej).

Mechanizmy krzywkowe, w tym także mechanizmy mimośrodowe „mimośród-popychacz” są stosowane w mechanizmach mechaniki precyzyjnej do przekształcania obrotowego ruchu mimośrodu w ruch postępowy lub ruch obrotowy [9].

Wiele zastosowań i konstrukcji dźwigniowo-krzywkowych mechanizmów w różnych dziedzinach techniki opisano w tomie 3 dzieła I.I. Artobolewskiego „Mechanizmy we współczesnej technice” [10].

W stanie techniki znane są:

- Wzór użytkowy:

- Złącze zaciskowe, zwłaszcza do mebli – PL 59013, prawa ochronne ogłoszono: 31.01.2002 WUP 01/02. Pokazuje ono złącze przeznaczone do połączenia ścian meblowych i składa się z czterech części: zacisku mimośrodowego, zaczepu, korpusu złącza oraz wpustki. Montaż wymaga wykorzystania wkrętaka.

- Patenty:

- Connector for knockdown furniture – US 6402420 B1, data publikacji 11.06.2002, pokazuje złącze, w którym jego elementy zaciskowe wykonane są z materiałów sprężystego. Złącze składa się dwóch elementów podstawowych – bloku złącza oraz elementu konstrukcji, który ma postać graniastosłupa o geometrii bocznych powierzchni w kształcie liter „T”, które umożliwiają połączenie złącza. Graniastosłup jest jednocześnie jednym z elementów łączonych. Blok złącza mocowany jest do konstrukcji mebla za pomocą nitów i składa się z wspornika zaciskowego oraz zwężającego się otworu. Przednia krawędź wspornika rozchylana jest za pomocą elementu walcowego pod wpływem przesuwania wspornika za pomocą obracanego elementu z mimośrodem znajdującego się na drugim końcu wspornika. Rozchylanie i przesuwanie się wspornika umożliwia połączenie elementów bloku złącza i uzyskanie zacisku połączenia graniastosłupa z blokiem złącza.
- Corner connection for furniture – US 4728215 A, data zgłoszenia 5.09.1986, przedstawia złącze do łączenia płyt w ich narożach, w którym łącznik składa się z dwóch elementów; pierwszego w wkładki obrotowej z wyprofilowanymi rowkami oraz naciętym na wewnętrznej powierzchni poboczniczy walca mimośrodem oraz drugiego elementu w

postaci nagwintowanego (z jednej strony) trzpienia z łbem wykonanym na drugim końcu, który wchodzi w rowek w pierścieniu. Obrót wkładki (umieszczonej w jednym elemencie łączonym, płytowym mebla) względem trzpienia (umieszczonego w drugim łączonym elemencie) umożliwia zaciśnięcie złącza.

- Connecting hardware – US 5676487 A, data publikacji 14.10.1997, pokazuje rozwiązanie, w którym płytowe elementy meblowe łączone są za pomocą dwóch elementów: trzpienia z rygłem (osadzonego w jednym łączonym elemencie płytowym) oraz wkładki obrotowej z otworem mimośrodowym (umieszczony w walcowym gnieździe drugiego płytowego elementu łączonego) oraz rowkiem, w którym umieszczony jest rygiel śruby. Połączenie złącza i jego zaciśnięcie następuje poprzez obrót wkładki.
- Joint forming device – US 6276868 B1, data publikacji 21.08.2001, przedstawia rozwiązanie, które umożliwia połączenie elementów płytowych mebli. Połączenie składa się z wkładki z otworem z krzywką (wkładka mocowana jest w gnieździe jednego łączonego elementu mebla) oraz trzpienia z rozciętym otworem stożkowym, w którym umieszczony jest element złączny z jednej strony o kształcie stożkowym z drugiej posiadający rygiel łączący się z tuleją. Obrót wkładki powoduje przemieszczenie osiowe elementu złącznego oraz zaciśnięcie trzpienia w otworze jak również zaciśnięcie całego złącza.
- Assembling device for furniture panels – EP 1008767 A1, data publikacji 14.06.2000, przedstawiono rozwiązanie, w którym również do zacisku połączenia zastosowano mimośród. Złącze służy do łączenia elementów płytowych mebli. Łącznik składa się z czterech elementów. Pierwszego, osadzanego w jednym elemencie płytowym o geometrii od jednej strony w postaci przeciętego wzdłużnie czopa z naciętymi na obwodzie rowkami łączącymi się z otworem wykonanym w płycie a z drugiej strony w postaci płytki z wykonanym otworem. Drugiego elementu umieszczonego w gnieździe drugiego elementu łączonego, płytowego z otworem, w którym umieszczony jest trzeci element o kształcie walcowym wyposażonym w kilka stopni z których jeden stopień posiada mimośród. Ten element po stronie zewnętrznej połączenia posiada nacięte gniazdo umożliwiające jego obrót za pomocą wkrętaka. Po połączeniu elementów jeden i dwa, otwory elementu jeden oraz dwa umożliwiają włożenie elementu trzy. Poprzez obrót elementu trzy następuje zacisk złącza. Ostatni czwarty element łącznika w postaci klina rozchyła rozcięty czop części jeden i ustala położenie czopa w jednym z elementów płytowych.

Wszystkie patenty i wzór użytkowy dotyczą okuć kątowych ze złączem mimośrodowym lub krzywkowym realizowanych za pomocą mimośrodowej lub krzywkowej wkładki obrotowo zamocowanej w gnieździe i trzpienia z gwintem, znajdują zastosowanie przy połączeniach płyt meblowych. Opisy patentów na temat połączeń mimośrodowych występują rzadko (np. Folding table leg pivotal mounting and latch device, US 2760838 A z datą publikacji 28.08.1956 lub Connection for table-legs, US 848918 A z datą publikacji 2.04.1907, – przedstawiają rozwiązanie połączenia nogi z blatem z zastosowaniem mechanizmu umożliwiającego składanie z wykorzystaniem zawiasów nóg taboretu/krzesła lub Table-leg connection US 425948 A z datą publikacji 15.04.1890 – przedstawia połączenie walcowej nogi z blatem za pomocą łącznika w postaci tulei z kołnierzem, przy czym kołnierz przykręcany jest do blatu, a w tuleję wkładana jest końcówka nogi, która zabezpieczana jest przed przemieszczeniem wzdłużnym za pomocą poprzecznego wkrętu oraz klina wbijanego w czoło nogi po uprzednim osadzeniu tulei).

Cierne złącze meblowe z dociskiem mimośrodowym nie posiada dodatkowych części łączących np. zawiasów, tulei, zapewnia prosty, ręczny montaż bez użycia dodatkowych narzędzi. Składa się, więc tylko z dwóch części. Brak zastosowania kleju zapewnia również możliwość demontażu. Złącze zapewnia przenoszenie obciążeń przy pionowej lub pochylonej nodze krzesła/stolika.

Cierne złącze meblowe z dociskiem mimośrodowym składa się z mimośrodu umieszczonego na jednym końcu nogi i gniazda mimośrodowego umieszczonego w blacie. Mimośród składa się z trzech czopów walcowych o zmniejszających się średnicach, przy czym czop o najmniejszej średnicy znajduje się na końcu nogi. Dwa skrajne czopy są współśrodkowymi walcowymi a trzeci środkowy jest czopem mimośrodowym walcowym. Powierzchnia czopa mimośrodowego pokryta jest warstwą adhezyjną wraz ze ścierniwem. Gniazdo mimośrodowe posiada odpowiednie otwory walcowe o zmniejszających się średnicach, przy czym czop o najmniejszej średnicy znajduje się najgłębiej w gnieździe. Otwory skrajne są współśrodkowe a umieszczony pomiędzy nimi otwór walcowy jest mimośrodowy.

Wynalazek rozwiązuje problem rozbieralnego połączenia nóg w taborecie, krześle lub stoliku. Decydujące o połączeniu mimośrodowym siły tarcia są uzyskiwane przez wykorzystanie efektu technicznego klina działającego na dociśniętych walcowych powierzchniach styku o zwiększonym współczynniku tarcia w wyniku nałożonej warstwy materiału ściernego. Na fig. 1 przedstawiono mimośród nogi 1. Składa się on z trzech czopów 3, 4 i 5, z których dwa czopy 3 i 5 są czopami walcowymi współśrodkowymi a trzeci

znajdujący się pomiędzy czopami 3 i 5 czop 4 jest także walcowy, lecz mimośrodowy względem osi czopów 3 i 5 o mimośrodku e_n . Czopy 3, 4 i 5 posiadają zmniejszające się średnice, przy czym czop 5 o najmniejszej średnicy znajduje się na końcu nogi. Na powierzchni czopa mimośrodowego 4 nałożono adhezyjną warstwę 6 wraz ze ścierniwem 7. Ścierniwo 7 w postaci proszku o określonej gradacji ziaren stanowi nasyp na powierzchnię mimośrodu nogi, którą wcześniej pokryto pędzlem warstwą adhezyjną 6 (kleju lub lakieru). Po przeschnięciu tej warstwy ponownie nakłada się warstwę adhezyjną 6. Przylepione ziarna ścierniwa korundowego do podłoża nogi są wgniatane w obie powierzchnie styku „gniazdo mimośrodkowe-czop mimośrodkowy” przy obrocie montażowym nogi. Na fig. 2 pokazano gniazdo mimośrodkowe 2. Składa się ono z trzech otworów 8, 9 i 10, z których dwa skrajne 8 i 10 są walcowymi współśrodkowymi a trzeci 9 umieszczony pomiędzy otworami 8 i 10 jest także walcowy, lecz mimośrodkowy (o mimośrodku e_g). Otwory 8, 9 i 10 posiadają zmniejszające się średnice, przy czym otwór 10 o najmniejszej średnicy znajduje się najgłębiej w gnieździe. Na fig. 3 pokazano połączenie nogi 1 z gniazdem płyty siedziska 2 krzesła (lub blatu stolika). Dwa otwory gniazda 8 i 10 są walcowe współśrodkowe, a trzeci 9 mimośrodkowy. Mimośrodek na nodze e_n 4 i w gnieździe e_g 9 ma tę samą wartość przesunięcia $e=e_n=e_g$. Kąt obrotu montażowego nogi $\varphi=\varphi_m+\varphi_z$ składa się z kąta martwego obrotu na pokonanie luzów w czopach nogi φ_m i kąta zacisku roboczego φ_z przy docisku nogi do gniazda mimośrodu. Kierunek obciążenia roboczego momentem gnącym M względem mimośrodu w gnieździe, wartości luzu czop-otwór L , mimośrodu e , średnic czopów D i dokładność wykonania czopów i gniazd złącza decydują o zachowaniu samohamowności. Zazwyczaj samohamowność zapewnia $e/D\leq 0,05$, podobnie jak w mimośrodkowych zaciskach znormalizowanych [8]. Połączenie obciążone jest również siłą osiową F .

Wówczas przy obrocie nogi w otworze zmienia się ciągle kąt φ_z zaklinowania ($0-\varphi_{zmax}$), występujący między stycznymi do promieni gniazda mimośrodkowego i gniazda walcowego czopów nogi. Kąt $\varphi_z>0$ jest warunkiem zachowania zamocowania. Powstające rysy obwodowe i naciski montażowe nogi współdziałają z naciskami w wyniku obciążenia roboczego (siłą osiową F i momentem zginającym M). Siły nacisków montażowych mimośrodu pozostają w równowadze z siłami reakcji nacisków walcowych części nogi. Duże siły tarcia w styku cierno-kształtowym noga-ścierniwo-gniazdo zapewniają samohamowność złącza przy obciążeniu roboczym. Wówczas utrata samohamowności wymaga wyzłobienia przez ziarna ścierniwa nowych rys wzdłużnych.

Na fig. 4 rozpatrzono zmiany rozkładu nacisków w kierunku wzdłużnym (płaszczyzna xy) złącza: przy wstępnym nacisku montażowym powstałym pod wpływem momentu zaciskania złącza M_m (gdzie: p_1, p_2, p_3 – oznaczają wartości nacisków montażowych powstałych pomiędzy czopem a gniazdem kolejno na trzech średnicach). Rozkład nacisków w kierunku promieniowym (płaszczyzna yz) (fig. 5) jest paraboliczny, co powoduje, że pewne kierunki później przyłożonego obciążenia roboczego zginania nogi momentem gnącym są uprzywilejowane. Rozpatrzono również zmiany rozkładu przy obciążeniu roboczym nogi siłą osiową F i momentem zginającym M (fig. 6) (p_{M1}, p_{M2}, p_{M3} – oznaczają wartości nacisków roboczych powstałych pomiędzy czopem a gniazdem kolejno na trzech średnicach połączenia, przy powstaniu chwilowego punktu obrotu elementów połączenia w punkcie O , p_F – oznaczają naciski robocze od siły F) oraz sumaryczne naciski w złączu (fig. 7). Występowanie nacisków na określonym kierunku działania momentu zginającego jest warunkiem samohamowności złącza. W środku ciężkości sumarycznych nacisków przyłożono skupione normalne siły w styku R_1, R_2, R_3 (fig. 7). Ich wartość decyduje o samohamowności złącza. Wysiunięciu nogi z gniazda przeciwstawia się siła tarcia $T = T_{R1} + T_{R2} + T_{R3} = \mu_1 \cdot R_1 + \mu_2 \cdot R_2 + \mu_3 \cdot R_3$, (gdzie: T – siły tarcia, μ – współczynnik tarcia, R – siła normalna w styku czop-gniazdo). Zwiększony przez ścierniwo współczynnik tarcia μ_2 w styku poprawia zdolność przeniesienia obciążenia przez siły tarcia $T_{R2} = \mu_2 \cdot R_2$.

Wynalazek charakteryzuje prostota wykonania użytych środków technicznych i liczba tylko dwóch elementów złącza. Montaż nogi jest prosty, a uzyskany zacisk wstępny można regulować przez obrót nogi. Złącze jest odporne na wilgotnościowe i cieplne zmiany wymiarów dzięki luzom i prostej nastawie montażowej. Złącze może przenosić momenty gnące przy odchyłaniu siedziska lub konstrukcyjnym pochyleniu nóg.

Literatura:

1. Modelowanie półsztywnych węzłów konstrukcyjnych mebli, Monografia pod red. B. Branowskiego i P. Pohla, Rozdz.4, Struktura i funkcja połączenia ze złączem mimośrodowym, Wyd. Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, Poznań, 2004
2. Dziegielewski S., Smardzewski J.: Meblarstwo, Projekt i konstrukcja, Wyd. PWRiL, Poznań, 1995
3. Smardzewski J.: Projektowanie mebli, Wyd. PWRiL, Poznań, 2008

4. Katalog i podręcznik firmy Blum 2016/2017, Poruszające rozwiązania do mebli, www.blum.com
5. Katalog on-line firmy Hettich Polska, Technika dla mebli (Planowanie. Konstruowanie, Realizacja), tom 1, tom 2, 2016, www.demos-trade.pl/aktualnosci-i-porady/2016/pazdziernik/katalog-okuc-meblowych-hettich-2016.htm
6. Technika okuć meblowych. Wielki katalog Haeferle
7. Błaszowski K., Dembczyński R., Feld M., Galinowski J.: Zasady projektowania oprzyrządowania technologicznego, PWN, Warszawa, 1981
8. BN-79/4427-01: Oprzyrządowanie, Dociski mimośrodowe
9. Detali i mechanizmy priborov. Spravocnik, pod red. P.P. Oriatskiego, Kijew, Technika, 1978
10. Artobolewski I.I.: Mechanizmy v sovriemiennoj technike (w 7 tomach), Moskwa, Nauka 1979.

REKTOR
POLITECHNIKI PODKARPACKIEJ

prof. dr hab. inż. Tomasz Łodygowski